PRATIK DERS

Bazat e gramatikës shqipe

Ders kategorisi: Mësime të gjuhës shqipe

> Pjesët e ligjëratës, rregullat e përshtatjes dhe rendi i fjalëve në shqip.

Bazat e gramatikës shqipe

Ky mësim jep kornizën e përgjithshme të gramatikës së shqipes: pjesët e ligjëratës, rregullat themelore të përshtatjes dhe rendin e fjalëve. Përdore si pikënisje para se të kalosh te temat e veçanta.

Dhjetë pjesët e ligjëratës

Pjesa	Tregon	Ndryshon sipas	Shembull
Emri	qenie, sende, dukuri	gjinisë, numrit, rasës, trajtës	*libër, vajzë, liri*
Mbiemri	cilësi	gjinisë, numrit, rasës	*i mirë, e re, trim*
Përemri	zëvendëson emrin	vetës, numrit, rasës	*unë, ky, im, kush*
Numërori	sasi ose radhë	pjesërisht	*tre, i pari*
Folja	veprim ose gjendje	vetës, numrit, kohës, mënyrës	*punoj, jam, kam*
Ndajfolja	rrethanën e veprimit	e pandryshueshme	*shpejt, sot, këtu*
Parafjala	lidhjen me emrin	e pandryshueshme	*në, me, nga, për*
Lidhëza	bashkon fjalë e fjali	e pandryshueshme	*dhe, por, sepse*
Pjesëza	nuancon kuptimin	e pandryshueshme	*nuk, po, a, të*
Pasthirrma	ndjenjë	e pandryshueshme	*Oh! Medet!*

Katër rregullat që zgjidhin shumicën e gabimeve

1. **Përshtatja folje – kryefjalë.** Folja merr vetën dhe numrin e kryefjalës: *Ata **punojnë**.*
2. **Përshtatja mbiemër – emër.** Mbiemri ndjek gjininë, numrin dhe rasën e emrit: *vajza **e re**, djemtë **e rinj**, vajzës **së re**.*
3. **Parafjala kërkon rasën e vet.** *në shkollë* (kallëzore), *nga shkolla* (emërore), *prej shkollës* (rrjedhore).
4. **Lidhorja pas foljeve gjysmëndihmëse.** Pas *mund, duhet, dua, filloj, provoj* vjen **të** + folje: *duhet **të** shkoj*.

Sistemi i shquarsisë

Shqipja nuk ka nyjë përpara emrit. Shquarsia shprehet me **mbaresë**: *libër → libri*, *vajzë → vajza*. Krahaso me nyjën e përparme **i, e, të, së**, e cila nuk shpreh shquarsi, por lidh mbiemrin ose gjinoren me emrin: *djali **i** mirë*, *libri **i** Artës*.

© 2026 English For Life LLC — Foreign Language Learning Association, Kumanovo, North Macedonia. All rights reserved.
All content, trademarks and materials on this website are the property of English For Life and may not be reproduced or distributed without prior written permission.

Rendi i fjalëve

Rendi bazë është **kryefjalë – kallëzues – kundrinor**: *Arta lexon librin.* Shqipja e lejon ndryshimin e rendit për theksim, por atëherë kundrinori i parvendosur duhet të rimerret me trajtë të shkurtër: *Librin **e** lexoi Arta.* Trajtat e shkurtra qëndrojnë gjithmonë **para foljes**, përveç urdhërores pohore.

Nga letërsia shqipe

Strofa e Naim Frashërit është një ushtrim i vogël gramatikor më vete:

«Gjuha jonë sa e mirë! / Sa e ëmbël, sa e gjerë! / Sa e lehtë, sa e lirë! / Sa e bukur, sa e vlerë!»

Në katër vargje shohim: një **emër femëror të shquar** (*gjuha*), një **përemër pronor** të përshtatur me të (*jonë*) dhe tetë **mbiemra të nyjshëm** në femërore njëjës, secili me nyjën *e*. Po ta ndërronim emrin në *vendi*, do të duhej të ndërronim çdo formë: *Vendi ynë sa i mirë, sa i ëmbël …*

Gabimet e zakonshme

Gabim	Saktë	Pse
Fëmijët luan.	**Fëmijët luajnë.**	përshtatja në numër
vajzë i mirë	**vajzë e mirë**	përshtatja në gjini
i mir	**i mirë**	ë-ja fundore
Duhet shkoj.	**Duhet të shkoj.**	pjesëza e lidhores
Vij nga shkollës.	**Vij nga shkolla.**	rasa pas parafjalës

Provo vetë

1. Studentët ___ (përgatitem) për provim. *(përgatiten)*
2. Bleva një shtëpi ___ (i vjetër). *(të vjetër)*
3. Ai duhet ___ (nisem) herët. *(të niset)*
4. Erdha ___ (prej / punë). *(prej punës)*

Burime dhe referenca

- Naim Frashëri, *Gjuha jonë* (nga *Tehajylat*), 1885.
- *Gramatika e gjuhës shqipe I – Morfologjia*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2002.
- *Gramatika e gjuhës shqipe II – Sintaksa*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2002.
- *Drejtshkrimi i gjuhës shqipe*, Instituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë, Tiranë, 1973.
- *Fjalori i gjuhës shqipe*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2006.

© 2026 English For Life LLC — Foreign Language Learning Association, Kumanovo, North Macedonia. All rights reserved.
All content, trademarks and materials on this website are the property of English For Life and may not be reproduced or distributed without prior written permission.